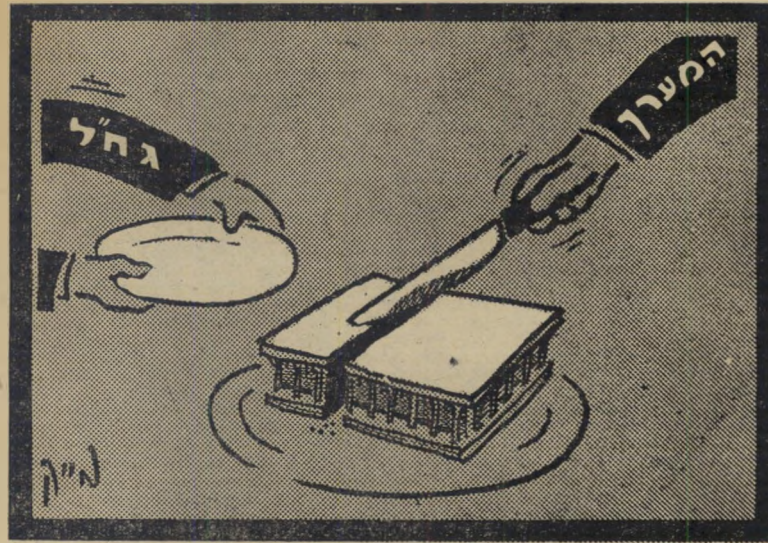

השיטה שגרמה לסערה: כך היא אמורה לפעול:

מייק ב. דייעות אחרונות

633. זה עדיין יותר גבוה מהמודד השני של ב, המודד הראשון של ג' ד'. לפיכך הולך גם המנדט הרביעי לרשימה א'. התוצאה: רשימה א', שקיבלה פחות ממחצית הקולות, מקבלת 3 מתוך 4 המנדטים! רשימה ב' מקבלת מנדט אחד. רשימה ג' וד' אינן מקבלות שום מנדט.

(לפי השיטה הקיימת, היו המנדטים מתחלקים כך: לפי המודד המלא — 1000 — הייתה רשימה א' ורשימה ב' מקבלות כל אחת מנדט אחד. המנדט השלישי היה ניתן לרשימה א', בעלת העודף הגבוה ביותר. המנדט הרביעי היה ניתן לרשימה ג', בעלת העודף השני בגודלו. כך הייתה רשימה א' מקבלת שני מנדטים, — עדיין קצת למעלה מן המגיע לה. רשימה ב' הייתה מקבלת מנדט אחד, ורשימה ג' הייתה מקבלת מנדט אחד.)

איך זה היה פועל? אילו הייתה קיימת בבחירות האחרונות השיטה המוצעת כעת, הייתה חלוקת המנדטים לכנסת הי נוכחית מתבצעת כלהלן: התוצאות היו מחושבות כבשיטה ה-

למרות שהצבור תפס היטב את כוונת התענה לשינוי הישוב המנדטים ואף תוצאותיה, מעטים תופסים את המכניזם של השיטה המוצעת. איך פועלת השיטה הנוכחית? איך תפעל השיטה המוצעת, אם התקבל?

השיטה הקיימת

את השיטה הקיימת קל להבין. לפי הפרוטוקול הרשמי של ועדת הבחירות המרכזית, חושבו תוצאות הבחירות לכנסת הנוכחית בדרך הבאה:

- נקבע מיספר בעלי זכות הבחירה ר"ה (1,578,685).
- נקבע כמה הצביעו בפועל (1,427,981).
- ממיספר זה נוכח מיספר הקולות הפסולים והמעטפות הריקות (60,238).
- נותר מיספר הקולות הכשרים (1,367,743).
- נרשם כמה קיבלה ממיספר זה כל אחת מ-16 רשימות שהשתתפו בבחירות.
- נקבע מהו 1% ממיספר הקולות הכשרים (13,677). זהו „אחוז החסימה“.

שיטה מילר שיטה

קיימת, עד שהיה מתקבל מיספר הקולות הכשרים שניתנו לרשימות שעברו את אחוזי החסימה (1,352,898). מיספר זה היה מתחלק ל-121 ולא ל-120, כדי להקטין את המודד. כך היה מתקבל „המודד הראשון“ (11,180).

● את מיספר הקולות של כל רשימה היו מחלקים במודד זה, כדי לקבל את מיספר המנדטים השלמים. לפי חשבון זה היה המערך מקבל בחלוקה ה-16 ראשונה 56 מנדטים, גחל 26, והעולם הזה — כוח חדש — 1.

● לאחר מכן היו קובעים לכל רשימה „מודד רשימה“. כלומר: היו מחלקים את כל הקולות של המערך ל-57 (1+56), את קולות גחל ל-27, את קולות העולם הזה — כוח חדש ל-2. המיספר הגבוה ביותר היה זוכה במנדט הבא.

● בפעולה זו טמונה כל התחבולה. כשמחלקים 632,035 קולות ל-57 מנדטים, אין המודד כמעט יורד. אבל כשמחלקים 16,853 ל-2 מנדטים, המודד יורד באופן קיצוני.

למשל: המודד השני של המערך (מספר כל הקולות שלו מחולק ב-57) היה 11,088. המודד של גחל (כל הקולות שלו מחולק ב-27) היה 10,970. המודד של העולם הזה — כוח חדש (הקולות שלו מחולק ל-2) היה 8,426. התוצאה: המנדט הראשון הנוסף הולך למערך.

120 כיכרות לחם

אחת התכונות העיקריות של הצעת עופר — באדר היא שכימעט ואי אפשר להסביר אותה בצורה פשוטה ומונחת בנקל. עוד יותר קשה לאתר ולהסביר את התחבולה המחוכמת הטמונה בה. לחלוף ההסבר הפשוט ביותר:

השיטה המוצעת, בדרך משל:

במאפיינה יש 120 כיכרות לחם. מחיר כל כיכר — לירה אחת. בא עשיר וקונה 60 כיכרות במחיר 60 לירות. בא אמיד וקונה 30 כיכרות במחיר 30 לירות. באים 20 עניים, וכל אחד מהם קונה כיכר אחת בלירה. נותרו עוד 10 כיכרות. אומר האופה: אני נותן הנחה של 10% לכל קונה, בתנאי שהוא יקנה בכסף זה כיכרות נוספות. העשיר מקבל הנחה של 6 לירות — וקונה עוד שש כיכרות. האמיד מקבל הנחה של 3 לירות — וקונה עוד שלוש כיכרות. העניים אינם מקבלים כלום, מפני שההנחה שהגיעה להם — 10 אגורות לכל איש — אינה מספיקה לקניית כיכר. נותרה הכיכר האחרונה. אומר האופה: אני נותן עוד הנחה של 10% לכל קונה, בתנאי שבעל ההנחה הגדולה ביותר יקנה בה את הכיכר האחרונה. מובן שהעשיר קיבל גם כיכר זו. התוצאה המעשית: העשיר והאמיד מקבלים חיים 10 כיכרות בעוד שהעניים מוכרחים לשלם את המחיר המלא עבור כל כיכר שקיבלו. התחבולה: בתואריה מקבלים העשיר, האמיד והעניים את אותה ההנחה בדיוק. אולם ההנחה הניתנת לעניים היא פיקטיבית, מכיוון שההנחה מחושבת על פי סכום-הקנייה הגדול ביותר. העני כלל אינו יכול לנצל את ההנחה שקיבל.

השיטה הקיימת, באותו משל:

עד לגמר חלוקת 110 הכיכרות פועלת השיטה הקיימת כמו המוצעת. נותרו עוד 10 כיכרות. אומר האופה: הבה נראה כמה אגורות נשארו לכל אחד בכיס. בעל העודף הגדול ביותר יקבל את הכיכר הראשונה, בעל העודף השני בגודלו יקבל את הכיכר השניה, וכו'. לפי שיטה זו, יש לעני אותו הסיכוי לקבל כיכר כמו לעשיר. אם לעני נשאר עודף של 63 אגורות, ולעשיר עודף של 62 אגורות, יקבל העני כיכר נוספת לפני העשיר.

ההצדק של השיטה המוצעת:

בעלי הצעת השינוי טוענים כי שיטתם „צודקת“ יותר, מפני שעל פיה ישלמו כולם מחיר שווה ככל האפשר עבור כיכר לחם אחת. אם נבחן טענה זו על פי המשל הנ"ל, ייראה החסבר של המציעים כך: תחילה נמכרות הכיכרות במחיר שווה לכולם — לירה אחת לכיכר. כשרואה האופה שנתרו לו עוד 10 כיכרות, הוא אומר: אך אתן לעשיר 61 כיכרות ב-60 לירות, הוא ישלם עבור כל כיכר 98 אגורות. אך אם אוסיף עוד כיכר לעני, ואמכור לו שתי כיכרות בלירה אחת, הוא ישלם בממוצע רק 50 אגורות לכיכר. לפיכך מסתבר כי העשיר משלם מחיר גבוה יותר, והוא המחיר שאני קובע עכשיו לכולם. מובן שלעני אין זה משנה דבר, מפני שאין לו הכסף לכיכר שניה במחיר זה.

אחרי זה אומר האופה: עכשיו אחלק את 60 הל"י של העשיר ל-62 כיכרות, ומתקבל מחיר של 96 אגורות. זהו המחיר השלישי שוב אין העני יכול לשלם. כל הפעולה הזאת היא, כמובן, פיקציה חשבונאית. מטרת האופה: לתת לעשיר ולאמיד 10 כיכרות בחינם, בעוד שכל 20 העניים אינם מקבלים דבר.

● נקבע כמה קולות ניתנו לרשימות שלא הגיעו לאחוז זה. לשלוש הרשימות נשארה רשימה ד' (רשימת ד"ר אלדר), רשימת ג' ורשימה ע' (דתיים) ניתנו בסך-הכל 14,845. את המיספר הזה ניכסו ממיספר הקולות הכשרים, ונותר מיספר הקולות הכשרים שניתנו לרשימת המשי-תפת בחלוקה (1,352,898).

● מיספר זה חולק ל-120, ונתקבל המודד למנדט אחד (11,274).

● המיספר שקיבלה כל רשימה חולק במודד זה. למשל: 632,035 הקולות של המערך חולקו במודד, ונתקבלו 56 מנדטים שלמים. 16,853 הקולות של רשימת העולם הוחזקו ב-16 מנדטים שלמים. בצורה זו נתקבלו 114 מנדטים שלמים. נותרו לחלוקה 6 מנדטים.

● נקבע מהו עודף הקולות שנשאר לכל רשימה, אחרי ניכוי הקולות שכבר „שולמו“ עבור מנדטים מלאים. למשל, למערך נותר עודף של 691, אחרי ש-56 קולות נותרו. לרשימת העולם הזה — כוח חדש נותר עודף של 5579 קולות, אחרי ש-11,274 קולות נותרו.

● ערכה רשימה של העודפים, לפי גודלם. העודף הגדול ביותר היה ל-אגודת ישראל (10,180) והקטן ביותר ל-מערך (691).

● לכל אחת משש הרשימות שהיו בעלי העודפים הגדולים ביותר ניתן מנדט אחד נוסף. כך הגיע מיספר הרשימות ל-120. שש הרשימות האחרות, שקיבלו עודפים קטנים יותר, לא זכו במנדט נוסף.

השיטה המוצעת: דוגמה פשוטה

את פעולת השיטה המוצעת ניתן לתאר ע"י הדוגמה הפשוטה הבאה:

בבחירות במוסד קטן מצביעים 4000 הרצויים לבחור בארבעה נציגים. רשימה א' מקבלת 1900 קולות. רשימה ב' — 1000 קולות. רשימה ג' — 600 קולות. רשימה ד' — 500 קולות.

נקבע „מודד ראשון“ של 1000 קול למנדט. לפי זה, מקבלת רשימה א' מנדט אחד, וגם רשימה ב' מקבלת מנדט. שתי האחרות אינן מקבלות מנדט. נותרו שני מנדטים לחלוקה. עכשיו נקבע מודד שני. מחלקים את הקולות של רשימה א' ל-2, ומתקבל 950. מחלקים את הקולות של רשימה ב' ל-2, ומתקבל 500. הקולות של שתי הרשימות האחרות, שלא קיבלו עדיין מנדט, נשארים כמו שהם. ברור שהמיספר הגבוה ביותר הוא של רשימה א', ולפי „מודד“ זה היא מקבלת עוד מנדט. נותר עוד מנדט לחלוקה. עכשיו נקבע מודד שלישי. מחלקים את הקולות של רשימה א' ל-3, ומתקבל